

KOMMENTAR

Link til artikel: <https://www.information.dk/debat/2022/01/fejl-opstille-modsætning-mellem-omsorg-laering>

Det er en fejl at opstille en modsætning mellem omsorg og læring

Det giver ikke mening at tale om omsorg og læring som modsatrettede aktiviteter. Et aktivt samvær mellem barn og pædagog bidrager til nærvær, omsorg og trivsel, samtidigt med at barnet får mulighed for at tilegne sig kundskaber og færdigheder, skriver forskerne Stig Broström og Ole Henrik Hansen fra DPU

Småbørnspædagogikken har de seneste 20 år teoretisk og praktisk søgt at knytte omsorg og læring sammen, en stræben, man internationalt betegner *educare* med en sammenskrivning af 'care' og 'education'.

PETER LETH-LARSEN

DEBAT

12. januar 2022

Dette er et debatindlæg. Indlægget er udtryk for skribenternes egne holdninger. [Læs mere her](#)

Claus Holm skriver i Information den 6. januar, at den tiltagende læringsinteresse i daginstitutionerne tager opmærksomheden væk fra den nødvendige omsorg, nærvær og tryghed. Vi anfægter ikke problemet, men finder det forkert at skabe en modsætning mellem omsorg og læring. At tænke enten læring eller omsorg er en konstrueret forståelse, der ikke giver mening hverken begrebsligt eller i praksis.

En sådan insisteren på at adskille læring fra omsorg er bagudskuende og smager af en epoke, feltet allerede har været igennem op gennem 00'erne, hvor mange pædagoger og forskere drømte sig tilbage til en daginstitution præget af leg og selvforvaltning.

Frem for at sætte en modsætning op mellem omsorg og læring er det mere frugtbart at støtte pædagogerne i at udføre en praksis, hvor det omsorgsmæssige og det læringsmæssige indgår i en helhed. Det er ingen nyhed. Småbørnspædagogikken har de seneste 20 år teoretisk og praktisk søgt at knytte omsorg og læring sammen, en stræben, man internationalt betegner *educare* med en sammenskrivning af *care* og *education*.

Omsorg og læring er knyttet sammen

Educare rummer tre dimensioner: undervisning, opdragelse og omsorg. Disse har hver for sig deres egen logik og indholdsbestemmelse, men må tænkes sammen for at komme til at udgøre en enhed.

Fra en filosofisk betragtning er omsorg en grundlæggende dimension ved det menneskelige liv. Det er et dybt menneskeligt træk at bekymre sig om sine nærmeste, at interessere sig for og involvere sig i andre mennesker. Omsorg er i daginstitutionen kendetegnet ved pædagogens empatiske relation til barnet, hvor han/hun tager barnets perspektiv og søger at tage barnets behov og interesser i betragtning for herigennem at bidrage til dets trivsel og velbefindende.

I omsorgssituationen drejer det sig dog ikke bare om at være sammen. Pædagog og barn er altid sammen om noget. For eksempel at læse en bog eller samtale om et relevant tema, hvorigennem barnet får mulighed for at tilegne sig kundskaber og indsigt i verden, hvorigennem det opnår en læring. Når pædagogen bevidst reflekterer over og organiserer samværet på en sådan måde, at der åbnes for børns læring, er der tale om undervisning, der netop er defineret ved gennem mangfoldige måder at give støtte til barnets læring.

Endelig indgår en tredje dimension i samværet, nemlig opdragelse, det vil sige formidling af normer, holdninger, indstillinger og værdier. I ethvert samspil indgår normer og værdier. Pædagogik er normativt. Afgørende er det at afklare, hvilke værdier man ønsker at fremme. I et nordisk studie viste vi, at danske daginstitutioner især bidrager til at udvikle tre hovedværdier, nemlig demokratiske,

omsorgsorienterede og disciplinerede værdier. Sidstnævnte dækker over forventningen om at kunne indrette sig i fællesskabet og deltage i fælles aktiviteter samtidig med at udøve en vis selvstændighed.

Læring sker i omsorgsfulde relationer

Det er ikke muligt at isolere omsorg – eller læring for den sags skyld: Onsdag yder vi omsorg, og torsdag skaber vi læring. Fredag opdrager vi. En sådan opsplitning er absurd. Det er ikke en mulighed. Læring i en daginstitution er via pædagogens omsorg knyttet til hans/hendes tilstedeværelsesform, det vil sige vedkommendes særlige omsorgsarbejde.

Læring beskriver forskellen mellem barnets aktuelle niveau og det potentielle niveau. Dette indebærer, at pædagogen designer, faciliterer og skaber momenter af erkendelse for barnet for eksempel gennem børnenes aktive deltagelse i pædagogens omsorgsfulde interaktioner, børnefællesskabet og diverse former for relationer samt en nysgerrig forholden sig til og brug af institutionens mange materialer og værktøjer. Det vil sige formelle og uformelle processer, gennem hvilke barnet formes og forandres i omsorgsfulde relationer og mangfoldige, spændende, udfordrende aktiviteter. Det involverer forskellige dimensioner og kombinationer af undervisning, opdragelse og omsorg.

Den konkrete udformning af forholdet mellem omsorg og læring er afhængig af børnenes alder og de specifikke og aktuelle omstændigheder. Her ønsker vi, at pædagogens dømmekraft vinder indflydelse frem for Claus Holms kunstige adskillelse af omsorg og læring, som er et brud med den nordiske tradition på området.

Stig Broström er professor emeritus, og Ole Henrik Hansen er lektor ved Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet.